

«Παραλογισμοί κατά την ύλη»

Σφάλματα συνάφειας

Επίκληση ισχύος – Argumentum ad Baculum

Απειλή του ακροατηρίου/αποδέκτη

‘Η παραδίδετε του τρομοκράτες ή βομβαρδίζουμε την Παλαιστίνη!

Επίκληση οίκτου – Argumentum ad Misericordiam

Επίκληση οίκτου/ελεημοσύνης/συμπάθειας για άσχετο ζήτημα

Στο Πανεπιστήμιο Αργοστολίου εκλέχτηκε πρόσφατα στη βαθμίδα του λέκτορα γνωστή ελληνίδα ιχθυολόγος. Το επιστημονικό της έργο κρίθηκε – ορθώς – ανύπαρκτο, όμως η εν λόγω επιστήμων διαμένει χρόνια στο Αργοστόλι, έχει συμβάλει σημαντικά στην ανάπτυξη ιχθυοκαλλιεργειών στην ευρύτερη περιοχή Αργοστολίου, έχει προσελκύσει κοινοτικά ερευνητικά κονδύλια, εξασφαλίζοντας, ούτως ειπείν, την αυτοχρηματοδότησή της για τη θέση που είχε χρόνια βάσει του Π.Δ. 407· έχει συμβάλει δραστικά στην ανταγωνιστικότητα του Πανεπιστημίου του Αργοστολίου προς αυτό του Ληξουρίου – άλλωστε, έχει τρία παιδιά και ανίκανο προς εργασία σύζυγο. Δικαίως εκλέχτηκε λέκτορας στο γνωστικό αντικείμενο της ιχθυολογίας.

Επίκληση κοινού – Argumentum ad Populum

Συγκινησιακή διέγερση του κοινού/αποδέκτη – Επίκληση αξιών

Bandwagon argument → «όταν το 95% του πληθυσμού αγοράζει χ, εσείς;»

Appeal to vanity → «γι’ αυτούς που ξεχωρίζουν»

Appeal to snobbery → “A Rolls Royce is not for everyone...”

Εναντίον προσώπου – Argumentum ad Hominem

Ρηματική βία – Επίκληση ακαταλληλότητας προσώπου

Στο βιβλίο του Γρ. Φαράκου, ο Άρης Βελουχιώτης παρουσιάζεται σαν ένας απείθαρχος ήρωας, θύμα της κομματικής ηγεσίας. Όμως ο ίδιος ο συγγραφέας έγινε μέλος αυτής της ηγεσίας που, από το 1989 και μετά, σε μια πορεία αυτοπροσδιορισμού, παρουσιάζεται να αμφισβητεί το αλάθητο του εαυτού της και να υπερτονίζει τον άλλο πόλο, το λαϊκό, αυθόρμητο στοιχείο. Άρα, τα επιχειρήματα του Φαράκου πρέπει να εγκαταλειφθούν ως μυθοπλαστικά (παράφραση από το «Άρης Βελουχιώτης: Το ξεκαϊνούργιο των μύθων», *Κυριακάτικη Αυγή*, 8-2-98, σ. 22).

Ανδρείκελου – Straw man

Παραποίηση επιχειρήματος + έλεγχος παραποιημένου επιχειρήματος

Αν κάποιος υποστηρίζει την μη αναγραφή του θρησκευματος στις ταυτότητες, προφανώς είναι άθεος. Οι κομμουνιστές είναι άθεοι. Είναι γνωστό ότι φυλάκισαν και βασάνισαν χριστιανούς. Αυτό θέλουμε; Όχι. Άρα δεν πρέπει να καταργηθεί η αναγραφή του θρησκευματος στις ταυτότητες.

Άγνοια ελέγχου – Ignoratio Elenchi

Απόδειξη άσχετου προς το ζητούμενο συμπεράσματος

Η κοινωνική πρόνοια και ασφάλιση αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα. Άρα πρέπει να καταργηθεί.

Οι πατριώτες είναι άξιοι σεβασμού και όχι καταδίκης. Ο πελάτης μου είναι πατριώτης· δεν πρέπει να καταδικαστεί για το έγκλημα για το οποίο κατηγορείται (βιασμό ανηλίκου).

Παραπλανητική παρεμβολή – Red herring

Παρεμβολή με σκοπό την παραπλάνηση

Δεν μπορεί να είναι καλύτερος ο καφές Α από τον καφέ Β, αφού ο Α κατασκευάστηκε από την εταιρεία που προώθησε επικίνδυνες παιδικές τροφές σε τριτοκοσμικές χώρες.

Σφάλματα ασθενούς επαγωγής

Ακατάλληλη επίκληση αυθεντίας – Argumentum ad Verecundiam

Επίκληση «μη ειδικών»

Πάσχει από πνευμονικό οίδημα, μου είπε η γειτόνισσα.

Επίκληση αγνοίας – Argumentum ad Ignorantiam

Προκείμενες που δηλώνουν ότι το συναφές δεν είναι γνωστό / αποδεδειγμένο

Κανείς ποτέ δεν έχει αποδείξει Α/~Α. Άρα, ~Α/Α.

Συμβεβηκός – Accident

Γενικός κανόνας εφαρμόζεται σε άσχετη περίπτωση

Η ελευθερία του λόγου είναι συνταγματικό δικαίωμα. Άρα, ο κ. Χ δεν πρέπει να καταδικαστεί για τις υβριστικές δηλώσεις του.

Ατελούς γενίκευσης – Converse Accident

Το συμπέρασμα συνάγεται από μη χαρακτηριστικό δείγμα

Αφού το διπλανό φαρμακείο το λήστεψαν Αλβανοί, και μας Αλβανοί θα μας λήστεψαν.

Αβάσιμη αιτιολόγηση – False Cause

Ανύπαρκτη ή ήσσονος σημασία αιτία

Post hoc ergo propter hoc → «συμβαίνει κάθε φορά που βλέπω αυτό το όνειρο»

Non causa pro causa → «αφού οι επιτυχημένοι καθηγητές κερδίζουν 5.000 € το μήνα, θα πρέπει να δοθούν σε όλους του καθηγητές 5.000 € αν θέλουμε επιτυχημένους καθηγητές».

Υπεραπλούστευση αιτίας → Η ποιότητα της εκπαίδευσης πέφτει. Οι καθηγητές φταίνε για όλα.

Ασθενής αναλογία – Weak analogy

Αναλογία που δεν ισχύει

Το Τμήμα Ε.Μ.Μ.Ε. του Παν/μίου Αθηνών έχει λαμπρούς καθηγητές, εξαιρετους φοιτητές, δυναμικό διοικητικό προσωπικό· έχει αυστηρό πρόγραμμα σπουδών και μία από τις μεγαλύτερες πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες στον κόσμο. Το Τμήμα Ε.Μ.Μ.Ε. του Παντείου Παν/μίου έχει επίσης εξαιρετους φοιτητές, ακόμη λαμπρότερους καθηγητές, άξιο διοικητικό προσωπικό, απαιτητικό πρόγραμμα σπουδών· άρα, έχει και μία από τις δύο μεγαλύτερες πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες στον κόσμο.

Σφάλματα προϋπόθεσης, αμφισημίας, γραμματικής αναλογίας

Λήψη του ζητουμένου («εν αρχή αιτείσθαι») – Petitio Principii

Απόδειξη με προκείμενες που έχουν οι ίδιες ανάγκη απόδειξης

Όλοι οι μαθηματικοί είναι ευφυείς. Τι μαθηματικοί θα ήσαν αν δεν ήσαν ευφυείς;

begging the question → Η εσχάτη των ποινών είναι απολύτως δικαιολογημένη για τον βιασμό ανηλίκων και για φόνο, διότι είναι απολύτως θεμιτό και θα έπρεπε να είναι απολύτως νόμιμο να καταδικάζονται σε θάνατο όσοι διαπράττουν τέτοια εγκλήματα.

κυκλική αλυσίδα επιχειρημάτων → Το Τμήμα Ε.Μ.Μ.Ε. του Παν/μίου Αθηνών προφανώς βγάζει τους καλύτερους επικοινωνιολόγους της χώρας. Είναι φυσικό, αφού δάσκαλοί τους είναι μερικοί από τους καλύτερους επιστήμονες της χώρας. Οι οποίοι συγκεντρώθηκαν στο Τμήμα αυτό επειδή είχε τη φήμη του καλύτερου Τμήματος της χώρας. Που την οφείλει στους αποφοίτους του. [→ αυτοεκπληρούμενη προφητεία]

παράλειψη αμφισβήτησης προκείμενης → Αφού η δολοφονία είναι έγκλημα, η έκτρωση είναι έγκλημα.

Διαφορετική βάση διευθέτησης

«κακού κόρακος κακόν ωόν»

Ο Εύαθλος, μαθητής του Πρωταγόρα, συμφώνησε με τον δάσκαλό του ή να του καταβάλει τα διδάκτρα για τις σπουδές του στη δικηγορία όταν θα κέρδιζε την πρώτη του δίκη ή, αν την έχανε, να μην τον πληρώσει. Όμως ο Εύαθλος δεν άσκησε το επάγγελμα του δικηγόρου, δεν κατέβαλε τα διδάκτρα και ο Πρωταγόρας τον πήγε στα δικαστήρια. Εύαθλος: «Είτε κερδίσω είτε χάσω τη δίκη, δεν έχω υποχρέωση να πληρώσω, διότι εάν την κερδίσω με απαλλάσσει το δικαστήριο και εάν τη χάσω έχω συμφωνήσει με τον αντίδικό μου να μην πληρώσω». Πρωταγόρας: «Είτε κερδίσω είτε χάσω τη δίκη, πρέπει να πληρωθώ, διότι εάν την κερδίσω αυτό προστάζει το δικαστήριο και εάν τη χάσω έχω συμφωνήσει με τον αντίδικό μου να με πληρώσει». (Ε. Π. Παπανούτσος, *Λογική*, σσ. 182-3.)

Παραπειστική ερώτηση

Η ερώτηση είναι πιο σύνθετη από την απάντηση που θέλει να εκβιάσει

Με πόσα τρέχατε όταν περάσατε με κόκκινο;

Εσφαλμένη διχοτόμηση / Παραδιάξευξη

$(a_1 \vee a_2)$ αντί για $(a_1 \vee a_2 \vee \dots \vee a_n)$

Αν δεν αγοράζετε ελληνικά προϊόντα, είστε ανθέλληνες. Αφού αγοράζετε ελληνικά προϊόντα είστε φιλέλληνες.

Απόκρυψη τεκμηρίων

που θα οδηγούσαν σε διαφορετικό ή αντίθετο συμπέρασμα

Η μόνη δυνατότητα για μεταπτυχιακές σπουδές στην επικοινωνία είναι στο Τμήμα Ε.Μ.Μ.Ε. του Παν/μίου Αθηνών.

Ο Wittgenstein είπε ότι τα όρια του κόσμου μας είναι τα όρια της γλώσσας μας. Αυτό πρεσβεύω και εγώ για την ελληνική γλώσσα, ότι αποτελεί μια μοναδική παγκοσμίως σύλληψη του κόσμου. Φτωχαίνει ο κόσμος, αγαπητέ κ. Κατσαμπούρδα, όταν φτωχαίνει η γλώσσα μας. [άγνοια συμφραζομένων]

Αμφισημίας

Ασάφειας

Ασαφής/διφορούμενη χρήση όρων

Αφού τα μυρμήγκια είναι ζώα, ένα μεγάλο μυρμήγκι είναι ένα μεγάλο ζώο.

Όλα τα έργα τέχνης είναι αυθεντικά αισθητικά αντικείμενα. Άρα, και η ταινία που γυρίσαμε στο μάθημα παραγωγής βιντεοταινίας.

Αμφιλογίας

Συμπέρασμα που προκύπτει σαν παρερμηνεία αμφίσημης προκειμένης.

Κληροδοτώ τα ακίνητα και τα βιβλία μου στις δύο μου κόρες Α και Β.

Γραμματικής αναλογίας

Σύνθεσης

Εσφαλμένη μεταφορά από το μέρος στο όλον

Τα άτομα βρίσκονται σε διαρκή κίνηση, όπως και το άγαλμα του Κολοκοτρώνη, που αποτελείται από άτομα.

Διαίρεσης

Εσφαλμένη μεταφορά από το μέρος στο όλον

Το αλάτι δεν είναι δηλητηριώδες, ούτε λοιπόν τα συστατικά του, το νάτριο και το χλώριο.

Συναφή: Σφάλματα **συμβεβηκότος / ατελούς γενίκευσης**.

Βιβλιογραφία

I. M. Copi & C. Cohen, *Introduction to Logic*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, ¹⁰1998.

Σχολιάστε τα επιχειρήματα/αντεπιχειρήματα ως προς την εγκυρότητα/ορθότητα - βασιμότητα/ισχύ τους. Αν υπάρχει («κατά την ύλη») σφάλμα στο αντ/επιχείρημα, τι είδους σφάλμα είναι;

1. Δεν θα μπορούσε να υπάρξει αντισημίτης εργάτης επειδή, από τη φύση του και σύμφωνα με τους κανόνες, ο πραγματικός εργάτης έχει ταξική συνείδηση η οποία είναι εξ ορισμού ξένη προς τα θρησκευτικά και εθνολογικά φρονήματα. Επομένως, ένας εργάτης που εργάζεται σε εργοστάσιο και είναι αντισημίτης δεν μπορεί να ονομάζεται εργάτης. (B. I. Λένιν, όπως παρατίθεται από τον Marc Ferro, *Το Βήμα* 15-2-98, Β4)

E = Είναι [πραγματικός] εργάτης, T = Έχει ταξική συνείδηση,

Φ = Έχει θρησκευτικά/εθνολογικά φρονήματα,

A = Είναι αντισημίτης

(T → ~Φ), (A → Φ), (E = T)

1. Έστω ότι (E ∧ A).
2. E=T (ηγουμένη)
3. (T ∧ A) [από 1 και 2]
4. T [από 3]
5. T → ~Φ [ηγουμένη]
6. ~Φ [από 5, διά της θέσεως]
7. A [από 3]
8. A → Φ [ηγουμένη]
9. Φ [από 8 και 7, διά της θέσεως]
10. Φ ∧ ~Φ [από 9 και 6]
11. ~(T ∧ A) [από 9, διά της εις άτοπον]
12. ~(E ∧ A)

2. Who did you pass on the road? -Nobody. -Quite right, this young lady saw him too. So, of course, Nobody walks slower than you. (L. Carroll, *Alice Through the Looking Glass*)

3. Όλοι οι άνθρωποι είναι θνητοί. Άρα, κάποια μέρα οι άνθρωποι θα εξαφανιστούν από τη γη.

4. Οι αυστηροί καθηγητές είναι αφελείς, γιατί δεν έχουν φοιτητές. Μερικοί ευφυείς καθηγητές δεν είναι αφελείς: κατανοούν ότι: 'λιγότεροι φοιτητές = λιγότερη δουλειά'. Άρα, μερικοί ευφυείς καθηγητές δεν είναι αυστηροί.

5. «Η άποψη, που όλο και περισσότεροι προϋποθέτουν, ότι μια γυναίκα υποβιβάζεται ή πάντως παρενοχλείται όταν γίνεται κάποια σεξουαλική αναφορά στο άτομό της ή παρουσία της, δεν θα λέγαμε ότι προάγει τα γυναικεία δικαιώματα. Έχει μάλιστα το αντίθετο αποτέλεσμα, για τρεις σημαντικούς λόγους: Πρώτον, όταν οι γυναίκες εργαζόμενες ή υπάλληλοι στα Πανεπιστήμια φωνάζουν «σεξουαλική παρενόχληση» με αφορμή οποιαδήποτε φευγαλέα αναφορά στο σεξ, υποτιμούν με τον τρόπο αυτό το ίδιο το ζήτημα, το γελοιοποιούν και προκαλούν οι ίδιες έναν αντιπερισπασμό που απομακρύνει την προσοχή από τα σοβαρά και χρόνια προβλήματα διάκρισης των φύλων στην εργασία και στην εκπαίδευση. Δεύτερον, και πιο σημαντικό, η διογκούμενη πεποίθηση ότι η ύπαρξη και μόνο σεξουαλικών λέξεων ή εικόνων στο χώρο της δουλειάς ή στα Πανεπιστήμια είναι κατά κάποιο τρόπο εγγενώς ασυμβίβαστη με την ίση και πλήρη συμμετοχή των γυναικών σ' αυτές τις αρένες, συμβάλλει στην αναβίωση μιας ιδιαίτερα παραδοσιακής και παραλυτικής αντίληψης για το σεξ, δηλ. ότι το σεξ ουσιαστικά υποβιβάζει τις γυναίκες. [...] Και τρίτον, όποιες φεμινιστικές αντιλήψεις περί σεξουαλικής παρενόχλησης ευνοούν τη λογοκρισία υπονομεύουν εν τέλει τα γυναικεία δικαιώματα, κάνοντας ακόμα πιο δύσκολο το να βρίσκουν οι γυναίκες δουλειές και να πετυχαίνουν σ' αυτές». (Nadine Strossen, *Defending Pornography: Free Speech, Sex, and the Fight for Women's Rights*, NY:Scribner, 1995)

6. «Ο ανθρώπινος νόμος έχει διαμορφωθεί για την πλειονότητα των ανθρωπίνων όντων. Στην πλειονότητά τους τα ανθρώπινα όντα δεν είναι εντελώς ενάρετα. Άρα, οι ανθρώπινοι νόμοι δεν αποκλείουν όλες τις αμαρτωλές πράξεις. [...] Αμαρτωλές και ενάρετες πράξεις είναι αντίθετες. Οι ανθρώπινοι νόμοι όμως δεν αποκλείουν όλες τις αμαρτωλές πράξεις [...] Άρα ούτε επιβάλλουν όλες τις ενάρετες πράξεις». (Θωμάς Ακινάτης, *Summa Theologiae*, I, Q96, A2, c.1265)

7. «Πας Κρης ψεύστης». (Επιμενίδης)

8. Κατά τη διάρκεια των οχτώ χρόνων της προεδρίας του ο Ronald Reagan άσκησε σκληρή πολιτική ενάντια στις ανατολικές χώρες. Δεν είναι τυχαίο ότι με την ολοκλήρωση της θητείας του τα κομμουνιστικά καθεστώτα της ανατολικής Ευρώπης άρχισαν ένα ένα να καταρρέουν. Προφανώς η σκληρή πολιτική του Reagan στάθηκε άκρως αποτελεσματική.

9. Δεν μπορούμε να δεχτούμε την τεχνητή γονιμοποίηση των γυναικών, αφού την απαγορεύει ο Πάπας.

10. Θα το πιούμε τώρα ή αργότερα; Αν το πιούμε τώρα, θα ξεμεθύσουμε αργότερα. Αν το πιούμε αργότερα, θα ξεμεθύσουμε τώρα. Καλύτερα ξεμέθυστοι αργότερα παρά από τώρα. Ας το πιούμε τώρα. (Πρακτικός συλλογισμός των αλκοολικών.)

11. Το μέλλον θα 'ναι σαν το παρελθόν γιατί πάντα το μέλλον ήταν σαν το παρελθόν. Είναι αλήθεια βέβαια ότι στο παρελθόν το μέλλον ήταν πάντα σαν το παρελθόν, αλλά πώς μπορούμε να ξέρουμε ότι τα μελλοντικά μέλλοντα θα είναι σαν τα παρελθόντα μέλλοντα; Μπορεί βεβαίως να είναι, αλλά δεν μπορούμε να υποθέσουμε ότι θα είναι με σκοπό να αποδείξουμε ότι θα είναι. Άρα, δεν μπορούμε να αποδείξουμε με τη μέθοδο της επαγωγής ότι οι νόμοι της φύσης θα είναι πάντα ίδιοι, γιατί η μέθοδος αυτή προϋποθέτει ακριβώς ότι οι νόμοι της φύσης θα είναι στο μέλλον όπως ήταν και στο παρελθόν. (Πβ. David Hume, *Enquiry*, sec. 4: Sceptical Doubts...)

12. Αν το μυαλό μας δεν είναι φτιαγμένο από χαλβά, τότε, αν είναι φτιαγμένο από χαλβά, είμαστε όλοι αναπόφευκτα πρωταθλητές στη σαχλαμάρα.

[~A→(A→B)]